



Нашу школу було збудовано на старому польському цвинтарі. (Тан-тан-тан-танннн!!!! — пішли титри під зловісну музику.) Взагалі-то, стандартний трилерний розклад: дорогу прокладають через старе індіанське кладовище і духи покійного племені до смерті лякають зайд, що хвацько роз'їджаяють по сплюндрованих могилах.

Ми в школі по могилах не їздили, ми бігали по них. Стометрівки і крос на три кілометри. З-поміж трави довкола цього нашого стадіону де-не-де виглядали старезні кам'яні надгробки, але ж удень, на третьому уроці, воно не так і страшно. А от вночі... Мало хто тусувався на стадіоні й біля школи (*особливо* поблизу школи) за темна. Освітлювалося там все погано, чорні вікна лякали невивченою алгеброю, геометрією та іншими макабричними речами. Наприклад, привидами.

Найчастіше їх, кажуть, бачив шкільний сторож, бо ж він там ночував. І навіть не так часто бачив, як чув. Чув голоси дітей у класах, чув як відкриваються й закриваються двері, рипить дощата підлога, пофарбована у коричневе. Правда, сторож рідко про це говорив. Його слід було спершу добре напоїти — знаменитий рецепт досягнення екстравертності. Але ж не буду я сама виставляти сторожу *бутилку*, і з компанією не буду, дався мені той сторож і ті привиди, кароче... Та саме в тому то й справа, що дався. Бо той збреше, хто скаже, ніби не цікавиться страшними історіями, які трапляються поряд, під носом, хіба що мовчить про це, бо боїться наврочити.

Всі ці гуцульські сусіди, що *роблять* своїм ворогам (ворог — це той, хто перекопав тобі межу земельної ділянки

на свою користь чи не втруїв свого пса за лякання твоїх курей). Всі ці таємничі вагітнення школярок і зникнення немовлят. Закопування яєць по чужих городах. Пересувані хати вгорі над Микуличином — ну чисто тобі Твін Пікс — влітку є в горах хата з *перевернутим хрестом* коло дверей, взимку її там нема, але ти впевнений, що місце *те саме*, тільки ані сліду там від хати, ні півсліду, а потім її хтось бачить за вісім кілометрів звідти. Є спеціально виведені чортики, що приносять удачу в торгівлі на базарі (от у Петрашчучки точно такий є — бо як би інакше вона собі вже другу хату поклала?!) — чортика потрібного розміру можна виносити у себе за пазухою, якщо довго і правильно плекати там куряче яйце... Так чи інакше, простолюд типу мене хавав містику, аж за вухами ляцало. Куди там кримінальним хронікам, оглядам ДТП та іншим улюбленим розважальним телепрограмам нашого щирого народу, коли *тут* таке робиться?

Так чи інакше, історії про привидів ставали громадською власністю. Хтось же пив із нашим сторожем *бутилку*, правильно? І хтось те все переповідав.

Найпростіша, найменш страшна і найбільш кінематографічна — це історія про змію з крилами. Сторож *бачив*, як вона пливла коридором від бібліотеки, десь на рівні голови учня середніх класів, а потім здала трохи вбік і вгору й заховалася за циферблат великого білого годинника, по якому в нас відмірювалися перерви й уроки. Мені потім трохи страшно було дивитися на той годинник. Особливо попід вечір після чергування (таке зі мною зрідка траплялося, коли не вдавалося розвести когось іншого помити за мене підлогу й полити вазонки).

Більш страшною історією була та, де йшлося про повільний лет в тому ж напрямку *Ганни Миколаївни*, ак-

туальної вчительки світової літератури. Принаймні сторож ідентифікував цю туманну субстанцію, що пливла десь за півметра над землею, як Ганну Миколаївну. Він покликав її: «Ганно Миколаївно, а ви що тут так пізно робите?» А вона тільки глянула в його бік чорними дірками замість очей і зникла в «апендициті» — якраз тому відгалуженні коридору, над яким висів зміїний годинник.

Ну і третю історію я вже чула безпосередньо з уст очевидиці. І не тільки я одна її чула, а весь наш В-клас, збрехати не дадуть.

— Ви чули, що сталося?! — верещав хтось із однокласників зранку.

— Що вже є?

— Бібліотекарка Марія Іванівна бачила Тадея Федоровича!

Воно би все нічого, та от тільки Тадей Федорович вже три роки як помер. Дуже добрий був фізик, гарно знав свій предмет. А дітей, що зривали уроки, бив током у себе в каптьорці.

Варіантів з подробицями цієї романтичної зустрічі бібліотекарки і педагога ходило безліч. Хтось казав, що він за нею гнався. Хтось стверджував, що покійний фізик напрозорочив через неї нашій школі розбрат і падіння. Хтось шепотів, що Тадей назвав Марії Іванівні імена вчителів, у яких тут *не все чисто...* Правда прийшла до нас сама. Її повіла особисто Марія Іванівна, котра мала здатність і бажання універсально заміняти будь-яких відсутніх вчителів із будь-якого предмету. Діти в неї на уроках сиділи, як вкопані: слухали її історії про білих котів, що не давали перейти Марії Іванівні дорогу до дому (в гуцульській традиції нечистий часто приймає вигляд не чорного, а саме білого кота), роззявляли роти й нишк-

нули, коли бібліотекарка *по секрету* повідала нам подробиці інтимного життя улюблених і ненависних вчителів. Коротше, Марія Іванівна була прикольною гуцульською тьолкою, молодю, золотозубою, демократичною і з Кореї, так звалася частина нашого міста *за рікою* — міцний осередок традиційного господарства, рогулів і фольклору.

— Маріє Іванівно, а розкажіть... — занив хтось із дівчат-хорошисток.

— Що вам, діти, розказати? — В Марії Іванівни не сильно виходило грати мармеліка, як казав мій тато. Нібито вона забула, що останніх три дні всі тільки й розпитували її про Тадея Федоровича, нібито ми не знали, що історію свою вона вже вивчила на пам'ять. Але ж нас ці стандарти не влаштовували. Нас цікавило все. Від:

— А як заблизько він стояв?

До:

— І що ви при цьому відчували?

Марія Іванівна трохи покректала, повіднікувалася для порядності, нагадала напровсяк, що нам же тут треба *самостійно робити вправи*, а відтак здалася.

— Йой, діти, ну та що я вам можу сказати? Та ніц не було.

— Та як не було, Марія Іванівна — таж ви бачили Тадея Федоровича!

— Ну та бачила.

— Ну?!

— Ну та шо «Ну?!»

— РОЗКАЗУЙТЕ!!!

— Діти. Та ви ж знаєте, шо Марія Іванівна не п'є, не куре, не мішеє... Знаєте?

— Ну та знаємо, Марія Іванівна.

— Ну то я собі не могла таке придумати, розумієте?

— Ну та так.

— Та бігме-боже, діти!

— Ну-ну, і як всьо було?

— Та шо, як було... Сиджу я собі після уроків в бібліотеці, заповнюю формуляри на ваші підручники на слідуций рік. Піднімаю голову — стоїть Тадей Федорович.

— Ііі! — дівчата. Ніби вони це ніколи не чули.

— І шо він? — я.

— Та він нічо. Мовчить і дивиться. Як живий.

— Шо, не білий?

— Та не, не білий. Нормальний. У светрі, в костюмі. Я йому: «Добрий день, Тадей Федорович. Що ви хотіли?» Та бо я зразу так і не спам'яталася, що він покійний.

— А він шо?

— Та нічо. Трохи поговорив зі мною і пішов у ту другу, дальню кімнату у мене в бібліотеці. Та й всьо.

— А про шо ви говорили?

— Ой діточки, це вже я вам не скажу.

— Та шо, та скажіть!! — ми були доведені до краю. Аякже! Побачити реального, знаного нами всіма Тадея Федоровича — то вам не якусь незнайому півпрозору дівчинку в платті нареченої в ночі *на карідорі* вздріти, як то повезло хлопцю одному, що після шкільної дискатеки заснув був п'яний на парті.

Проте Марія Іванівна зоставалася містично-невблаганною:

— Не скажу, бо не пам'ятаю. Та й не можна таке казати.

Отак ми й лишилися з цим гуцульським коаном у розкритих ротах. Інколи приватні справи привидів лишаются їх приватними справами. Навіть тоді, коли вони заходять до *твоєї* шкільної бібліотеки на десять хвилин,

виглядають, як живі, і говорять про щось з Марією Іванівною, твоїм бібліотекарем.

А от привид Юлі Марківни (вона, до речі, в повному здоров'ї, дай їй Боже ще жити й жити) точно вже засяде в тій школі навічно. Блудитиме там днями і ночами, по підвалах і в учительській, по класах і повз їдальню — аж дітям застряватимуть у горлі олійні пиріжки. Привид Юлі Марківни особливо активізуватиметься перед контрольними та екзаменами. Стоятиме за лівим плечем живого вчителя математики й сичатиме: «Зріж йому медаль, зріж!» Або: «Це нахабна прогульниця — їй хлопці в голові, а не диференційні рівняння!»

І тоді, можливо, в моїй школі виникне буддистсько-карпатська традиція: в час перед екзаменами діти запалюватимуть духу Юлі Марківни куріння й приноситимуть їй пожертви на визначене місце: фіолетову фарбу для волосся і шматочки крейди, що ними вона часто замузувалася, але клас про це мовчав, як партизанковпаківець правду про свої походи.

Добре, що моя мама нещодавно проробила з цього приводу простий магічний ритуал. Ось як подала мені його в листі сестриця Галя:

*«А ще до нас заселилась... Юля Марківна.*

*Вона якась зашугана, сирота, видно, зірвалася з ланца. Певно, били її дуже.*

*(Але зупу не їсть мамину, скотина).*

*Тобто сучка до нас приблудила, і ми її назвали Юля Марківна.*

*Юля Марківна зірвалася з ланца, бо на шиї має слід.*

*Юля не зовсім шавка. Трохи в Юлі Марківни риси є мисливські: морда не зовсім тупа, лапи теж спортивні. Сло-*